

АНАЛІЗ В УПРАВЛІННІ РИЗИКОМ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

Проаналізовано головні ознаки інвестиційного проекту, а також чинники які зумовлюють умови ризику та невизначеності. Розглянуто системний підхід до управління ризиками.

Ключові слова: *інвестиційний проект, ризики, управління ризиком, ризикова ситуація, стратегічна мета, тактична мета.*

Сучасні умови господарювання в Україні все більш вносять у підприємницьку діяльність додаткові елементи невизначеності, розширюють зони ризикових ситуацій. В результаті суб'єкту господарювання багато рішень доводиться приймати в таких умовах, коли необхідно вибирати напрямки дій з декількох можливих варіантів, результати яких неможливо передбачити.

Прийняття управлінських рішень в процесі підготовки і реалізації інвестиційних проектів здійснюється, як правило, в умовах ризику і невизначеності, наявність яких зумовлюється такими чинниками:

- відсутністю повної і точної інформації про продукт (послугу) проекту, неможливістю точної оцінки всіх параметрів проекту;
- постійною присутністю елементу випадковості, тобто неможливістю спрогнозувати чи передбачити всі чинники, які тією або іншою мірою можуть впливати на проект;
- наявністю суб'єктивних чинників, пов'язаних із можливою відмінністю інтересів учасників проекту чи дій структур і організацій, які так чи інакше причетні до реалізації проекту.

В науковій літературі дослідженням різних аспектів проблем щодо питань «проекти», «інвестиційні проекти», «управління проектами» займалися такі вчені, як Батейко Л.П., Бланк І.А., Загородніх О.А., Єхануров Ю.І., Ліщинська В.В., Кобилянський Л.С., Тарасюк Г.М., Тянь Р.Б., Амстронг Х., Пітер У.Г., Моріс П.В. та ін..

Теоретичні та методичні засади оцінки та управління ризиками висвітлюють у своїх працях, як вітчизняні так і зарубіжні науковці, зокрема Алгін А., Абчук В., Вітлінський В.В., Гранатуров В.М., Грабовий П.Г., Івченко І.Ю., Наконечний С.І., Петрова С.Н., Полтавцев С.І., Шарапов О.Д., та ін. Однак незважаючи на існуючі наукові розробки, існує багато питань щодо яких не дається вичерпних відповідей. Особливо це стосується методичних підходів до управління ризиками на рівні підприємств.

Сьогодні проектна діяльність пронизує всі сфери функціонування традиційного підприємства виробничої сфери: у маркетингу – це проекти маркетингових досліджень, рекламних акцій, виведення на ринок нових продуктів, завоювання нових ринків збуту; у дослідно-конструкторських підрозділах – це проекти розробки нових продуктів, технологій; у виробництві – проекти освоєння випуску нової продукції, технічного переозброєння, впровадження нових технологій; у збуті – проекти побудови торговельно-збутової мережі. Сьогодні актуальними стають комплексні проекти їх реструктуризації з низкою субпроектів зі зміни продуктового портфеля, організаційної та виробничої перебудови, впровадження фінансового менеджменту, контролінгу тощо.

Поряд з традиційними підприємствами динамічно розвиваються проектно-орієнтовані галузі – будівництво, науково-дослідна діяльність, рекламний, консалтинговий бізнес, розробка програмних продуктів та інші. І хоча проекти здійснювалися людством впродовж тисячоліть, управління проектами як специфічна галузь є досягненням останніх десятиліть. Великою мірою вона виявилася побічним продуктом масштабних проектів часів другої світової війни. [2]

Проект (інвестиційний проект) підприємства, організації, виробничої потужності, комплексу чи об'єкта – це повний комплект організаційно-технічних і фінансово-економічних документів і заходів, необхідних для досягнення поставленої мети в умовах обмеженості наявних ресурсів з обов'язковим отриманням позитивного економічного чи соціального ефекту.

Проаналізуємо головні ознаки проекту. Перша ознака - є кількісні і якісні параметри оцінки діяльності після його завершення, кількісна і якісна спрямованість. Друга ознака – це дія проекту в межах відповідного періоду часу (початок будівництва – кінець), тобто йдеться про життєвий цикл. Третя – вартість і ефективність. Четверта – існування в певному зовнішньому середовищі (ресурсні обмеження, необхідність дотримання певних нормативно-правових актів і параметрів). [1]

Сьогодні в Україні фінансово-господарська діяльність усе більш здійснюється в умовах невизначеності, розширюються зони ризикових ситуацій. Прийняття управлінських рішень в процесі підготовки і реалізації проектів здійснюється, як правило, в умовах ризику наявності яких зумовлюється трьома чинниками:

- відсутністю повної і точної інформації про продукт (послугу) проекту, внутрішнє і зовнішнє середовище реалізації проекту неможливістю точно оцінки всіх параметрів проекту;
- постійною присутністю елемента випадковості, тобто неможливістю спрогнозувати чи передбачити всі чинники, які тією або іншою мірою можуть впливати на проект;
- «наявністю суб'єктивних чинників, пов'язаних із можливою відмінністю інтересів учасників проекту чи дій структур і організацій, які так чи інакше причетні до реалізації проекту [2].

На підприємстві постійно діють найрізноманітніші ризики. Системний підхід до управління ризиками – це охоплення управління ризиком всіх рівнів організації, як вертикальних, так і горизонтальних; взаємозв'язок всіх управлінських елементів підприємницького ризику; виділення управління ризиком в окремий вид спеціалізованої діяльності, яка тісно пов'язана з функціями, що виконують інші працівники.

На підприємстві система управління ризиками - це діяльність, яка пов'язана з виявленням економічних ризиків, а також зв'язуванням їх прийняттого рівня і застосуванням комплексу заходів для запобігання втратам і їх зменшенням.

Найбільш точну характеристику підприємницького ризику дають його функції. В економічній літературі виділяють такі функції ризику: інноваційна; регулятивна (управлінська) – має суперечливий характер і виступає в 2-х формах: конструктивна, деструктивна; захисна; аналітична – передбачає можливість вибору з декількох альтернатив.

Аналізуючи функції ризику, слід звернути увагу, що незважаючи на значний потенціал втрат, який несе в собі ризик, він є джерелом можливого прибутку. Тому завдання підприємця – не відмова від ризику, а вибір рішень пов'язаних з ризиком на основі об'єктивних критеріїв.

Головним завданням в управлінні ризиком є систематичне використання методів, що є у розпорядженні менеджерів, способів і прийомів для вирішення завдань, що мають відношення до ризиків:

- ✓ встановлення контексту,
- ✓ аналіз (виявлення і оцінка),
- ✓ визначення методів впливу,
- ✓ моніторинг,
- ✓ комунікація. (рис.1.)

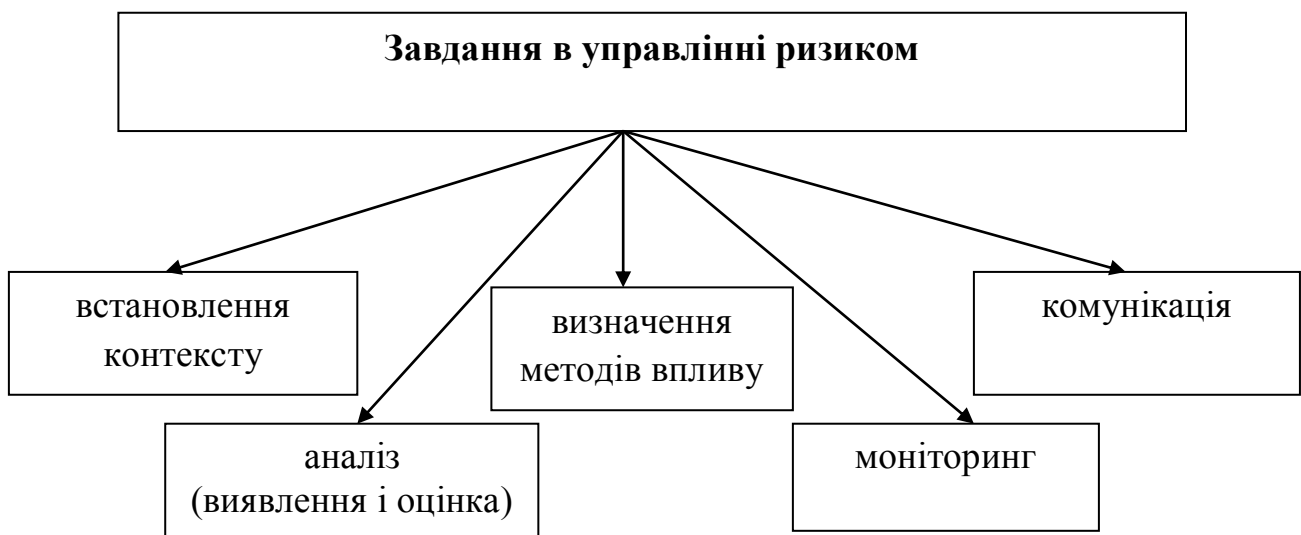

Рис.1. Головні завдання в управлінні ризиком

Стратегічна мета управління ризиком полягає в забезпеченні стійкого функціонування підприємства в умовах невизначеності зовнішнього та внутрішнього середовища.

Тактична мета – в одержанні найбільшого прибутку за оптимально допустимого для підприємця співвідношення прибутку і ризику.

Світова практика свідчить, що при виборі методу управління ризиками сучасні менеджери керуються концепцією прийнятного ризику. При виборі методу управління прийнятним ризиком підприємству варто керуватися принципом економічної доцільності. Це означає, що необхідно обирати той метод управління ризиком, витрати за яким менші, ніж ефект від його використання.

Література:

1. Бардиш Г.О. Проектний аналіз: Підручник. - 2-ге вид., стер. - К.: Знання, 2006.-415 с.
2. Батенко Л.П., Загородніх О.А., Міщинська В.В. Управління проектами: Навч. Посібник. - К.: КНЕУ, 2005. - 231 с.
3. Литвин З.Б. Деякі аспекти аналізу ризиків інвестиційних проектів // Наукові записки: Збірник наук. пр. каф. екон. аналізу/ ТНЕУ;. д-р екон. наук. проф. С.І. Шкарбан. - Тернопіль: Економічна думка, 2011.-С. 432-434.
4. Передало Х.С., Огерчук О.О., Пишк – Ковальська О.О. Сутність проектів та їх загальна характеристика// Національний університет «Львівська політехніка», 2010.- с. 90-95.
5. Щукін Б.П. Аналіз інвестиційних проектів: конспект лекцій . - К.: МАУП, 2002. - 128 с: іл. Бібліогр.: с 125.

